

Hlavní témata

- Tři předklatatelky a jejich překlady
- Virtuální interiér synagogy
- Vzpomínka na Václava Havla

Uvnitř tohoto čísla:

Z redakční pošty	2
Z židovského humoru	3
Portrét Romy Mertensové	4
Pražská zima Gerdy Mayerové	5
Cena Pelikán 2011	8
Královské děti	9
Nejlepší překlad roku 2011	10
Virtuální rekonstrukce synagogy	10
Před synagogou	12
Změna kritérií Claims Conference	12
Plakáty na téma Děti za holocaustu	13
Deník Otty Wolfá a památník v Tršicích	14
Chvilka bezradnosti velkého státníka	15

CHAJEJNU חיינו

Náš život

List Židovské obce Olomouc

Ročník 4 / Číslo 1

Leden 2012

Ze života obce

Chanukové vystoupení koncertního mistra Igora Kopyta s Jitkou Kocůrkovou a Václavem Uhlířem
Foto: Petr Papoušek

Petr Papoušek se ve dnech 28. listopadu - 1. prosince 2011 zúčastnil jako představitel Federace židovských obcí v ČR zasedání ITF v Haagu (více na str. 13).

Od 30. listopadu 2011 probíhá v Hagiboru za podpory ŽO Olomouc výstava fotografického celku Jindřicha Buxbauma *Šalom v Izraeli*. V průběhu prosince se J. Buxbaum vypravil zachytit život židovské komunity v ukrajinském Kijevu. Doprovázel ho V. Sadocha.

V prosinci 2011 pokračoval cyklus přednášek pro veřejnost organizovaný Centrem judaistických studií při Filozofické fakultě Univerzity Palackého. Posluchači 7. prosince se zájmem vyslechli přednášku Michaela Viktořika *Osudy olomouckých sladovníků a jejich rodin*. Michael Viktořík se dlouhodobě zabývá historií olomouckých sladoven, ale věnuje se rovněž životním peripetiím ro-

din jejich majitelů, s jejichž potomky udržuje a rozšiřuje kontakt. Navázal tak na listopadovou přednášku Pavla Maňáka, který představil *Osudy olomoucké rodiny Groagovy*.

8. prosince představil David Hrbek v Divadle hudby (v talkshow *DH v DH*) jako svého hosta režiséruku Olgu Sommerovou. V telefonickém vstupu ocenila Erika Bezdíčková, jedna ze sedmi hrdinek dokumentu Olgy Sommerové *Sedm světél*, empatii režisérky a prohlásila, že s nikým jiným by kvůli filmu cestu do Osvětimi nebyla podnikla.

A. Skálová natáčela 14. prosince v Bruntále rozhovor s naším členem Petrem Beckem pro archiv Židovského muzea v Praze.

Do průběhu svátku světél, Chanuky, zasáhly smuteční dny, v nichž jsme si připomněli osobnost Václava Havla. Po zapálení první svíčky na chanukii mu vzdali členové obce čest minutou ticha.

- th -

Z redakční pošty

Na knihu Anny Andlauerové *Zurück ins Leben (Zpět do života)*, kterou recenzovala Hanna Corbishley, upozornil pan Peter Briess z Londýna. Ten také zprostředkoval kontakt s oběma dámami. Výměna mailů kolem knihy, jejíž ústřední postavou je Greta Fischerová, pokračovala mailem se všemi třemi i po publikaci recenze v prosincovém čísle Chajejnu. Z korespondence (v překladu) vybíráme:

From: Anna Andlauer
Sent: Sunday, November 27, 2011 11:29 AM
Subject: Re: Greta Fischer

Greta Fischerová se narodila v Budišově, poblíž Olomouce. Byla nejmladší ze šesti dětí Leopolda Fischera, veterináře, a ldy Fischerové, rozené Mayerové. Její starší bratři a sestry a jejich rodiny bydleli v Olomouci a ona je často navštěvovala.

Posílám fotografii její rodiny z mé knihy „Zurück ins Leben“. Anna

From: Anna Andlauer
Sent: Tuesday, November 29, 2011 8:41 PM
Subject: Re: Greta Fischer in Chajejnu

Děkuji za poslední číslo Chajejnu a všem pečlivou a rychlou práci kolem článku o knize. Neumím číst česky, ale zdá se, že to vyšlo velmi dobře. Vypadá to skvěle. dejte mi prosím vědět, jaká byla reakce vašich čtenářů a jestli si někdo pamatuje na rodinu Fischerových.

A jak jsem už psala dříve, velmi ráda bych představila „Zurück ins Leben“ v Olomouci začátkem roku. Existuje spousta obrázků a kousky filmů a filmový záznam interview s Gre-

tu Fischerovou, což bych mohla prezentovat v němčině nebo angličtině. ... Myslíte, že by bylo zapotřebí tlumočení do češtiny? Anna

From: Peter Briess
Sent: Wednesday, November 30, 2011 10:40 AM
Subject: Re: Chajejnu - roč. 3, č. 12

Ty články a ilustrace vypadají velmi dobře a věřím, že vzbudí v obci zájem. Myslím, že Anna Andlauer by chtěla udělat prezentaci v ŽO, pokud by byla přiměřená odezva. Peter Briess

From: Hanna Corbishley
Sent: Wednesday, November 30, 2011 12:29 PM
Subject: Re: Chajejnu No. 12, 2011

Moje čeština už není moc dobrá, ale těšilo mě číst ten zajímavý časopis, i když jsem musela docela často vzít na pomoc můj slovník. Peter Briess mě udržuje v kontaktu s důležitými olomouckými událostmi a jsem udivená a šťastná, že je v Olomouci taková vzkvétající židovská komunita.

Jsem ráda, že se mé tetě Gretě konečně dostalo zaslouženého uznání.

Hanna Corbishley

Dejte mi prosím vědět, jaká byla reakce vašich čtenářů a jestli si někdo pamatuje na rodinu Fischerových.

Rodina Fischerova - uprostřed rodiče Leopold a Ida, nejmladší Greta sedí na lavičce (Z knihy *Zurück ins Leben*)

Z židovského humoru

Stránky židovského humoru najdeme v mnoha knižních sbírkách, ale také na řadě internetových stránek židovských obcí u nás i v zahraničí. Tentokrát přinášíme ukázkou židovských anekdot z různých internetových sbírek na slovenských webových stránkách. Zaměřili jsme se přitom na školní tematiku.

V hodině matematiky se učitelka ptá děti, kolik je 2 + 2. Dlouho se nikdo nehlásí, až najednou vyletí Morickova ruka, a tak ho paní učitelka vyvolá:

„A paní učitelko, prodáváme, nebo kupujeme?“

Benjamin se vrací ze školy domů a otec se ho ptá:

„Tak co mi povíš nového, co jste se dnes učili v dějepise?“

„Probírali jsme odchod Izraelitů z Egypta.“

„No a co jste se dozvěděli?“

„Že Mojžíš, generál Izraelitů, se přeplazil pod roušskou tmy s celou židovskou armádou přes nepřátelskou egyptskou linii a pustil se na pochod na druhou stranu Rákosového moře. Když dorazili k břehu, rozložil pontony a se všemi Izraelity přešel na druhou stranu. Egyptská armáda v čele s generálem Faraónem je však pronásledovala, těžká pěchota je dostihla, právě když přecházeli moře. Mojžíš neváhal, použil jaderné hlavice a egyptskou armádu utopil v moři.“

„Tak vám to učitel vysvětlili?“

„No přesně tak ne, ale kdybych ti řekl, jak nám to vysvětlil, tak to mně neuvěříš.“

Nedělní škola právě končila a rabín se zeptal, jestli mají nějaké otázky.

Malý David rychle zvedl ruku.

„No, Davide? Na co by ses rád zeptal?“

„Mám na vás čtyři otázky, rabi. Je pravda, že poté, co děti Izraele přešly Rudé moře, obdržely Desatero příkázání?“

„Ano, Davide.“

„A děti Izraele také porazily Filištínské?“

„Ano, Davide. To je také pravda.“

„A děti Izraele bojovaly s Římany a bojovaly s Egyptany a postavily Chrám?“

„Zase máš pravdu, Davide.“

„Moje poslední otázka, rabi: co dělali celý ten čas dospělí?“

Dědeček se staral o svá dvě vnoučata, když se ho vnouček zeptal:

„Ve škole se nás ptali, dědečku, jak jste vy s babičkou staří.“

„Oj, Moricku, my jsme tak staří, že za našeho mládí Mrtvé moře bylo ještě jenom nemocné.“

Setkají se dva židovští chlapi z první třídy a jeden z nich povídá:

„Oj, vej, zítra jdu na tu operaci.“

„Jakou operaci?“

„Ale obřízku, naši to zanedbali, když jsem se narodil, tak musím jít teď. Je to bolestivé?“

„Moc si to nepamatuju, vím jen, že jsem ještě rok po obřízce nemohl chodit.“

Daniel přijde celý natěšený ze školy a povídá mamince:

„Mami, představ si, že mě dali roli v divadelní hře, kterou budeme ve škole hrát.“

„A jakou roli jsi dostal?“

„Hraju židovského manžela.“

„Víš co, Morici, běž za paní učitelkou a řekni jí, že chceš roli, ve které se také mluví.“

Žáci psali písemnou práci, na kterou měli 30 minut. Učitel oznámil po půlhodině konec práce a žáci své práce odevzdávali. Jen Moric zůstal sedět v zadní lavici a dál pokračoval v psaní.

Uběhla celá vyučovací hodina, zazvonilo, když se Moric konečně zvedl a chtěl položit svou práci na hromadu ostatních:

„Ani to nezkoušej, tvou práci nepřijmu, odevzdal jsi ji pozdě.“

„A víte kdo já jsem?“

„Tak to tedy nevím.“

„Tak vy nevíte, kdo já jsem?“

„Ne, a ani mě to nezajímá.“

„Fajn,“ řekl Moric a zastrčil svou práci do prostřed hromady mezi ostatní písemky.

Učitel matematiky vstoupí do třídy. Tři kluci, Ivan, Petr a Moše, se honí po třídě a nejsou po zvonění na svých místech. Učitel se rozhodne, že jim ušetří lekci.

Vyvolá prvního: „Ivane, řekni nějaké dvojčíferné číslo.“

Ivan odpovídá: „56.“

Učitel: „A proč ne 65? Sedni si, máš pětku.“

„Petře, řekni nějaké dvojčíferné číslo.“

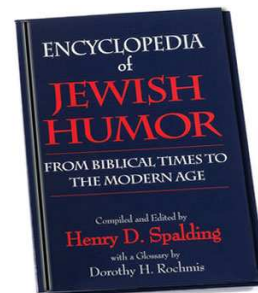
Petr odpovídá: „18.“

Učitel: „A proč ne 81? Máš také pětku. Moše, řekni nějaké dvojčíferné číslo.“

Moše odpovídá: „33.“

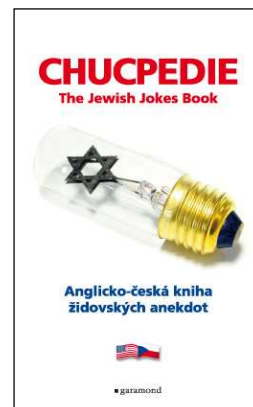
Učitel na to: „A proč ne ... ? Moše!!! Přestaň už jednou s těmi židovskými triky!“

Red.

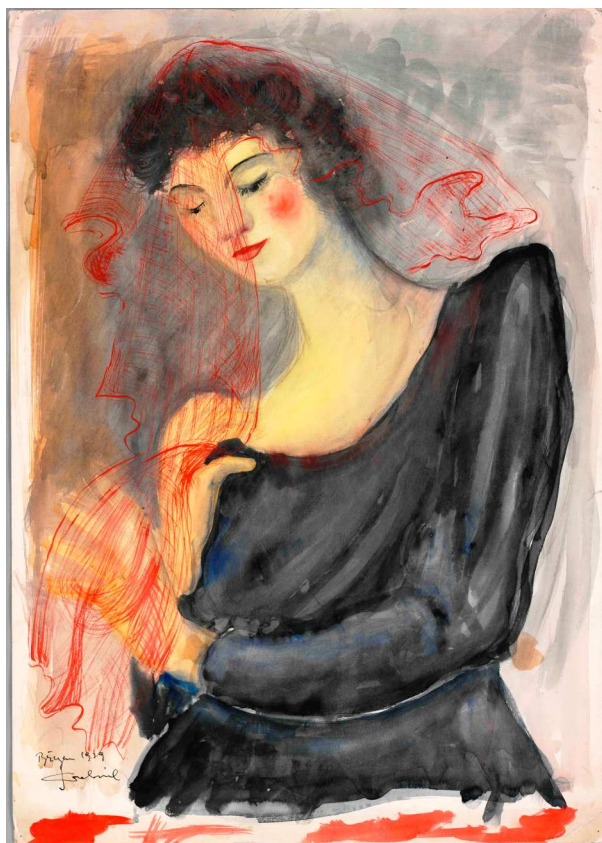

Jedna z mnoha publikací věnovaných židovskému humoru

„A paní učitelko, prodáváme, nebo kupujeme?“

Výbor méně známých židovských anekdot v česko-anglické jazykové verzi vyšel v roce 2011

Josef Gabriel: Roma Mertensová
Ze sbírek Muzea umění Olomouc

Autorem podobizny někdejší členky baletního souboru olomouckého Městského divadla Romy Mertensově (akvarel na papíře, 70 x 49,7 cm)

Josef Gabriel
portrétoval Romu
Mertensovou
v březnu 1939,
v době, kdy pro
oba nastávaly
těžké časy.

Portrét Romy Mertensově

O Romě Mertensově a jejím tragickém osudu jsme psali již dvakrát (*Chajejnu*, roč. 2, č. 7-8, str. 11; roč. 3, č. 12, str. 14). Na její portrét, který zde reprodukuje, upozornil prof. PhDr. Pavel Zatloukal, ředitel Muzea umění Olomouc, v jehož sbírkách se podobizna nachází.

byl její divadelní kolega a blízký přítel **Josef Gabriel**. Portrétoval ji v březnu 1939, v době, kdy pro oba nastávaly těžké časy – pro Mertensovou z rasového, pro Gabriela z ideologického hlediska.

Pražský rodák Josef Gabriel (1902-1970) vystudoval malbu na Ukrajinské akademii v Praze a krátce nato, v roce 1931, přichází jako jevištní výtvarník společně s režisérem Oldřichem Stiborem do Olomouce. Podle jeho návrhů bylo v Olomouci provedeno na 300 mnohdy avantgardních scénických výprav. Sklízel za ně ocenění na řadě domácích i mezinárodních přehlídek. Kromě toho se po celá třicátá léta čile účastnil zdejšího výtvarného i společenského života – pro Skupinu olomouckých výtvarníků např. připravoval instalace výstav nebo proslulé maškarní plesy.

Podle vzpomínek jiného z jeho tehdejších přátel Roberta Smetany „žil hlavně

v divadle nebo u divadelního stolu v kavárně u Drápalů“. Byl hravý bohem, recesista, autor mnoha happeningů, „divadelník v nejpoetičtějším významu toho slova“. Poeticky uvolněné byly také jeho obrazy s výjevem z commedie dell' arte, s pietoty, karnevalovými výjevem, zasněnými dívkami, akty.

Po okupaci se společně s dalšími přáteli z divadla zapojil do ilegální práce v komunistickém odboji, v roce 1940 byl zatčen a dva roky vězněn s následným zákazem divadelní činnosti. Do Olomouce se již nevrátil a žil až do smrti v Praze.

Po válce se věnoval jevištním výpravám v některých pražských divadlech a spolupracoval také s filmem. Roku 1962 byl jmenován zasloužilým umělcem. Nemalá část jeho pozůstalosti včetně portrétu Romy Mertensově je uložena v Muzeu umění Olomouc.

Pavel Zatloukal

Poznámka redakce: Mgr. Miroslav Papoušek v rámci získávání podkladů pro databázi, kterou připravuje Židovská obec Olomouc, navštívil opakovaně paní Edithu Kokojanovou, rozenou Mayerovou. Paní Kokojanová, která se osobně znala s Romou Mertensovou (její otec Eduard Mayer byl pravděpodobně vzdálený příbuzný rodiny Mertensových), sdělila M. Papouškovi, že ví, že syn Romy Mertensově Vincenc, který se narodil 31. května 1941, byl synem Josefa Gabriela.

Blízký vztah Romy Mertensově a Josefa Gabriela dokládá Gabrielova reakce na informaci ředitele olomouckého divadla Stanislava Langra podanou 1. dubna 1940 Výboru Družstva Českého divadla v Olomouci, že s Romou Mertensovou se v divadle nadále nepočítá. Gabriel se rozhodl část své odměny postoupit v její prospěch. 25. června 1940 se ředitel Langer dotázal, jakým způsobem převedení částky uskutečnit. Podle zápisu bylo rozhodnuto takto: „Gabrielův postup částky K 1000,- sl. Mertensově vyřídí se tak, že částka bude pro ni složena na neárijský účet u Pozemkového ústavu.“ (SOka, M6-84, fasc. 3.) Roma Mertensová zahynula i se synem v Osvětimi.

Židovská obec Olomouc zve na přednášku

PhDr. Zuzany Peterové: Přenos traumatu šoa na další generaci
Přednáška se koná ve středu 15. února 2012 v 16 hodin ve společenském sále obce.

Zuzana Peterová (1950) žije, píše a pracuje v Praze jako psychoterapeutka a psycholožka na židovské Lince důvěry. Vystudovala žurnalistiku na Karlově univerzitě a psychoterapii na Institutu systémové zkušenosti. Píše pro časopisy, ve svých příbězích hledá optimismus a naději pro překonávání tíživých životních osudů a problémů. Je autorkou řady knih, např.: *Jak jsme se zbláznili: můj táta Ota Pavel a já* (deníkové řazené výpovědi z rozhovorů s Jiřím, synem spisovatele Oty Pavla,) či monografie *Rabin Feder* nebo vyprávění o strastech sourozenců *Dvočata se mají. Jsou dvě*.

Pražská zima Gerdy Mayerové

Olomoucká překladatelka Jitka Herynková vyhledává anglicky píšící spisovatelky a otevírá jim cestu k českému čtenáři. V současné době připravuje ve spolupráci s nakladatelstvím H&H překlad knihy vzpomínek a básní Gerdy Mayerové. Nakladatelství H&H získalo pro vydání této knihy grant Nadačního fondu obětem holocaustu pro rok 2012. Jitka Herynková napsala pro Chajejnu základní informace o autorce a poskytl ukázkou z chystané publikace.

Gerda Mayerová, rozená Steinová, se narodila v Karlových Varech v roce 1927. Spolu s rodiči, Arnoldem a Ernou Steinovými, sdílela osud většiny evropských Židů.

V září 1938, těsně předtím než Hitler obsadil Sudety, kam patřily i Karlovy Vary, odešli Steinovi do Prahy a snažili se získat víza, aby mohli opustit Československo, ale neměli úspěch. Počátkem roku 1939 se ale rodičům podařilo kontaktovat Trevora Chadwicka, Angličana, který spolu s Nicholasem Wintonem organizoval transporty dětí z Prahy do Anglie.

V transportním vlaku již místo nebylo, a tak Chadwick Steinovým velkoryse nabídl, že Gerdě spolu a s dalšími asi pěti dětmi zařídí letenku do Londýna. Gerdinou patron-

kou se v Anglii stala Chadwickova matka. 14. března 1939 přiletěla jedenáctiletá Gerda do Londýna, přesvědčená, že se po válce s rodiči zase shledá.

V témže roce byl její otec zadržen při přechodu československých hranic a poslán do koncentračního tábora Nisko v Polsku, ze kterého později utekl do Ruskem okupovaného Lvova. Jeho poslední korespondence je z června 1940. Dodnes nikdo neví, kde a jak skončil. Matka byla v roce 1942 deportovaná do Terezína a odtud v lednu 1943 do Osvětimi. Ani ona válku nepřežila. Gerda v Anglii navštěvovala internátní školy, byla nadaná, o čemž svědčí, že maturovala v sedmnácti letech. Po válce se připravovala pro život v kibucu, ale nakonec v květnu 1946 přijala v Lon-

Gerda Mayerová ve svém londýnském bytě
Foto: J. Herynková

dýně místo sekretářky. V roce 1949 se vdala za uprchlíka z Vídně Adolfa Mayera. Později vystudovala na Bedford College Londýnské univerzity angličtinu, němčinu a historii.

První sbírku básní publikovala v roce 1970. Od té doby vydala několik sbírek poezie, její básně se objevily v mnoha britských i zahraničních antologiích, časopisech a novinách.

V roce 2005 vydala autobiografickou mozaiku vzpomínek jedenáctileté dívky z období mezi zabráním Sudet Hitlerem v září 1938 a invazí do zbytku Československa v březnu 1939 nazvanou *Prague Winter (Pražská zima)*.

**Gerda Mayerová
vydala několik
sbírek poezie, její
básně se objevily
v mnoha britských
i zahraničních
antologiích,
časopisech a
novinách.**

Hnědý dům

Dům, ve kterém jsem se narodila. Dům v Karlových Varech jménem Kerag. Nacistické velitelství, jak mě později informovala máma. A jednou v noci v září 1938 vytryskla z toho domu ohromná zvuková vlna, hluboké, chraptivé skandování *Siegheil*, které se vyvalilo ven a zaplavilo celé město, zasáhlo nás až na předměstích, jako by se můj rodný dům obrátil proti mně výhrůžným a strašným skandováním, před kterým musím utéct. Tenkrát měl dům jméno nějaké barvy. Nebyl to *Das braune Haus*? Hnědý dům?

České úřady vyhlásily stanné právo a rodiče ještě nejsou doma. Nadšené a fanatické skandování *Siegheil* pokračuje, jako kdyby nemělo nikdy skončit. Marie, naše kuchařka, chce odejít, aby mohla strávit tu znepokojivou noc s přítelem. I když jsem v jedenácti „velká“ holka, prosím ji, aby mě nenechávala v bytě samotnou. Nakonec souhlasí, že mě nejdřív zavede k babičce. Ta zářijová noc je jasná a plná hvězd, i když já si asi pamatuju úplně jinou noc.

Když jsem přišla k babičce, zjistila jsem, ach, jaká to úleva, že si s ní rodiče tiše, zasmušeně povídají. Jsem nachystaná, že to šťastné shledání oslavíme, ale jejich náladu to nezvedne. Spolu s rodiči se vracíme domů.

Emigrantská hra

Máma kráčí Prahou v botách na polovysokém podpatku. Je malá, má nadváhu a podpatky jí dodávají výšku, ale jejím varikózním žilám to neprospívá. Jde rázně, ale nespěchá, vzpřímeně, bez rukavic a zabalena, aby jí nebyla zima, je jako statečný boubelatý voják.

Kupujeme si plněné čokoládové bonbony. Máma navrhuje, že když si vyberu ten s hnědou náplní, pojedeme do Anglie, když s růžovou, tak do Skotska, s bílou budeme muset zůstat tady. Vybírám si s hnědou náplní (Anglie!), ona má bílou. „Ach jo,“ povzdychne si s potlačenou radostí. „Zkusme to znovu.“ A tak zkoušíme a zkoušíme znovu a znovu a znovu.

Pokračování na str. 6

KERAG
Keramická vývozní
akciová společnost
v Karlových Varech

Obálka knihy
Vydalo nakladatelství
Hearing Eye, 2005

Zrcadlo za svíčkami

**náhle horkem
pukne a někdo
rychle a bojácně
poznámená:
„Sedm let neštěstí!“**

... Pražská zima Gerdy Mayerové

Pokračování ze str. 5

Další osudové znamení

Chanuka – svátek připomínající Makabejské. „Svátek světla“, jak tomu říkají bratranec Hansi a setřenice Susi. My tři děti stojíme před zapálenými svícemi. Hansovi je devět, Susi a já máme jedenáct let. Hans se Susi zpívají příslušnou hebrejskou píseň *Maoz Tzur*. Já dělám jenom tralala a připadám si hloupě. Světla jsou zhasnutá, svítí jenom svíčky a zrcadlo za nimi zvětšuje jejich zář. Dospělí stojí vzadu ve tmě. Zrcadlo za svíčkami náhle horkem pukne a někdo rychle a bojácně poznámená: „Sedm let neštěstí!“ A opravdu o sedm let později jsem jediná, kdo přežil.

Návrat

Z Karlových Varů dostávám anonymní dopis, v němž nám pisatel doporučuje, abychom se vrátili pro majetek, protože hrozí nebezpečí, že bude zkonfiskovaný. Přemýšlíme, jestli to nepsala paní Schmidtová zezdola. Tak jako tak otec riskuje a jede do okupovaných Karlových Varů. Vrací se s kufrem našich věcí a s mým starým medvídkem (oči z knoflíků, holý, bez uší) pod paží. Medvídek se jmenoval Susi, i když svůj život začal jako Erik. Susi, ten medvěd, musel zůstat v Praze, dárek mé mámě na památku.

Dárky na památku

Postávám u výkladní skříně, kde mají dřevěné brože ve tvaru srdíčka. Červená srdce s namalovanými lidovými kvítky, uprostřed s okénkem, které po otevření odhalí fotografii. Jak pěkně by se rodiče vyjímali v jednom z těch srdcí. Ale mých narážek si nikdo nevšímá. Přesto dostávám fotografie. Otec se na jednu fotku mé mámy, sestry a mě, která byla pořízena před mnoha lety, dívá. Máma byla tehdy na začátku třicítky, já byla malé dítě a sestra školačka. „Tahle je nejhezčí,“ říká váhavě, smutně, ale obětuje ji. (Kdo ví, zda bude fotka chována a vážena tak, jak by měla být?)

Požehnání

Otec, pro něho nezvykle, předběžně zmiňuje, že by mi před odjezdem mohl požehnat. Obvykle nechává záležitost víry na mámě, která má na Boha poněkud panteistický pohled.

„Ano, tati, prosím!“

(Abraham, Izák a Jakob. Adam a Eva. Mojžíš v pustině. Všechny tyto biblické postavy dohromady nakonec na mě nijak nepůsobí.)

Působí na mě vážnost takového činu. Mám si před otcem pokleknout? Položí mi ruce na hlavu a pronese nějakou formuli?

Ale v tom celém rozrušení se to požehnání nějak opomenulo. A v den mého odjezdu otec v závěru Dětského deníku místo mně žehná Trevoru Chadwickovi, který mě zachraňuje.

„Ty Gerti, začínáš nový život. Hodně štěstí!“

Ale hodně štěstí se přeje cizímu člověku. A přestože Deník vidím až po válce, a přestože otec po ukončení Deníku píše spoustu milujících dopisů, a přestože (vzdálenost propůjčuje všemu příslovečné okouzlení) bude oslovovat ne zklamané dítě, které právě odjelo, ale dítě mnohem mladší, kdysi tak milované, přičarované vzpomínkami, přece jen to neosobní „hodně štěstí“ klade na mou duši svou chladnou ruku. Deník, který začal s vřelostí, skončil zklamáním. A požehnání, které mělo patřit Ezauovi, dostal Jakob.

Přeložila Jitka Herynková

Gerda a její otec Arnold Stein
Foto: Arnold Stein (z knihy *Prague Winter*)

Z poezie Gerdy Mayerové

Fragment

Otec nastavil
foukací harmoniku
větru na kopci

a vítr z Čech
vydechl několik
křehkých a smutných not

muž a dítě
ve světle lučních zvonků
prchavé představy... slábnoucí melodie

Pokračování na str. 7

... Z poezie Gerdy Mayerové

Nepozorovaně

Přítomnost potkala Minulost.
Řekla: „Já jsem tvá Budoucnost.“
Ale Minulost prošla kolem,
aniž by se podívala nebo něco naznačila.

Přítomnost se pak snažila
rozpoznat povahu Minulosti,
ale byla příliš krátkozraká,
aby zachytila veškeré události.

Zatímco se Přítomnost ohlížela zpátky
pohlčená tím stvořením,
prošla kolem Budoucnost.
Bez jediného gesta, nepozorovaně.

Lieselott mezi ostružinami

Chycená zářijovým
drápkem ostružin
sahá po
zralém ovoci,
těmi ostružinami
zcela uhranutá.
„Pospěš si, Lieselott,
je pozdě,“ (Spousta
času! Dělá, že
neslyší a loudá se.)
Stará žena vychutnává
poslední plody
v slunném opojení,
v tichém jasu.

1. říjen 1938 - převzetí
Karlových Varů do správy
Německé říše

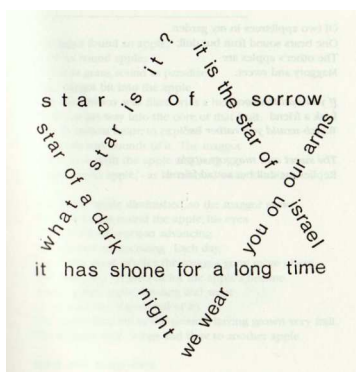
Už nebude líp

Jak chladně stojí měsíc nad zahradou.
A přece mám ráda ten čtverec – pohybující se
vysoké stromy,
známost trávníku a jeho okolí.
Ty spíš... Ložnice a zahrada
jsou téměř jedno, když skleněné dveře zůstanou
dokořán.

To je naše šťastná chvíle, nebude líp.
Svět se rozdělí nebo rozštěpí – a my zestárneme.
Měsíc jasně svítí: skoro se bojím budoucnosti.

Člověk na pustém ostrově

Člověk na pustém ostrově
zapomněl, jak to chodí,
jeho příběhy jsou jen o něm samém.
Den po dni mimo čas
komunikuje sám se sebou a posílá
vzkazy v zelených láhvích:
*Pomozte, píše, jsem tu
vyvržen a daleko od domova.*
Každý den vyhlídí
lodě na horizontu.
Nic k jeho břehům nepříplouvá
kromě zazátkovaných zelených láhví.

Měsíc jasně**svítí:****skoro se bojím****budoucnosti.**

hvězdo smutku
hvězdo temné noci
nosíme tě na rukávech

co je to za hvězdu?
je to hvězda Izraele
září už odedávna

Přeložila Jitka Herynková

Jitka Herynková (1946) vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Působila jako knihovnice ve Státní vědecké knihovně Olomouc, později v knihovně Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, od roku 1990 jako vedoucí Kanceláře zahraničních styků Univerzity Palackého. Překládá z anglo-americké literatury. Knižně vyšly např. překlady knih pro děti od Roalda Dahla, v roce 1991 překlady starojaponské poezie Inkoustový měsíc (Votobia, 1991), v časopise Fragment (8/1992) představila básně Elisabeth Bishopové. Další tituly knih jejích překladů: antologie *Imagisté* (spolu s P. Mikešem, Fra, 2002), Helen Lawsonová, *Odvaha za úsvitu* (Fra, 2004), Nikki Giovanniá, *Houpání na duze* (Periplum, 2008).

Pavel Herynek:
Cena Pelikán 2011
Foto: Tomáš Tichák

Cena Pelikán 2011

LISTY, dvouměsíčník pro kulturu a dialog, udělily 12. prosince již po osmé cenu Pelikán, pojmenovanou po kontroverzní osobnosti židovského původu, zakladateli Listů, novináři a politikovi Jiřím Pelikánovi (7. 2. 1923 Olomouc - 26. 6. 1999 Řím).

Cenu Pelikán 2011, která se uděluje za zásluhy o politickou kulturu a občanský dialog, obdržela Iveta Radičová, socioložka a premiérka slovenské vlády. Chvalořeč na Ivetu Radičovou, kterou přečetl redaktor Listů Václav Burian, v úvodu vysvětluje, proč výbor pro udělení ceny vybral právě ji:

„Protože předsedkyně slovenské vlády má mimořádný smysl pro osobní odpovědnost. Myslíme ovšem i na její předlistopadovou práci, kdy se snažila s přáteli a kolegy rozšiřovat prostor občanské a intelektuální svobody, i na práci polistopadové mluvčí Veřejnosti proti násilí. Nezapomněli jsme ani na to, že když udělala chybu jako poslankyně Národní rady, bez dlouhého váhání odstoupila. Dlouho bychom hledali obdobu této situace, nejen na Slovensku.

Ale dnes myslíme zejména na to, že se vzdala – byť přece jen doufáme, že ne navždy a definitivně – svého vysokého politického postavení v zájmu jedné z velkých věcí, které budou rozhodovat o příští podobě Evropy; a je-li řeč o osudu Evropy, je samozřejmě řeč i o budoucím osudu světa.“

Slavnostního předání ceny Pelikán 2011 v Regi-

Iveta Radičová si prohlíží čísla časopisu Listy

onálním centru Olomouc se kromě laureátky zúčastnili esejista, místopředseda Senátu PČR Petr Pithart a novináři a překladatelé Marta Šimečková (Bratislava) a Alexander Kaczorovski (Varšava). Po slavnostním aktu pokračoval večer diskusí na téma *Budoucnost Evropy a osobní odpovědnost politika*.

Tvůrcem výtvarné podoby ceny, upomínající zakladatele Listů Jiřího Pelikána, je výtvarník-šperkař Pavel Herynek. Text a foto - h -

Zleva: Václav Burian, Marta Šimečková, Iveta Radičová, Petr Pithart a Alexander Kaczorovský

Královské děti

Když jsem před pěti lety jela na Lipský knižní veletrh, netušila jsem, že tu najdu knihu, která mě bude zaměstnávat několik let. V izraelské expozici jsem si se zálibným prohlížela knížku, jejíž obálka mě zaujala. Vedle hebrejské verze ležela i kniha v německém originále, ze kterého byla přeložena.

Když jsem si sedla, abych si prohlédla německý text, oslovila mě vedoucí stánku s dotazem, zda mě právě tato publikace zaujala. Chvilí jsme si popovídaly a ona mi nabídla, že si mohu originál večer půjčit a ráno vrátit. Ujistila mě, že to za noc přečtu. Měla pravdu, příběh mě fascinoval, a druhý den mi řekla, že po skončení veletrhu mi knihu daruje.

Již tehdy jsem věděla, že ji chci přeložit pro české čtenáře. Její obsah se týkal období, kterému se soustavně věnuji, třicátým létům minulého století, kdy se dostal Hitler k moci a začalo systematické pronásledování Židů.

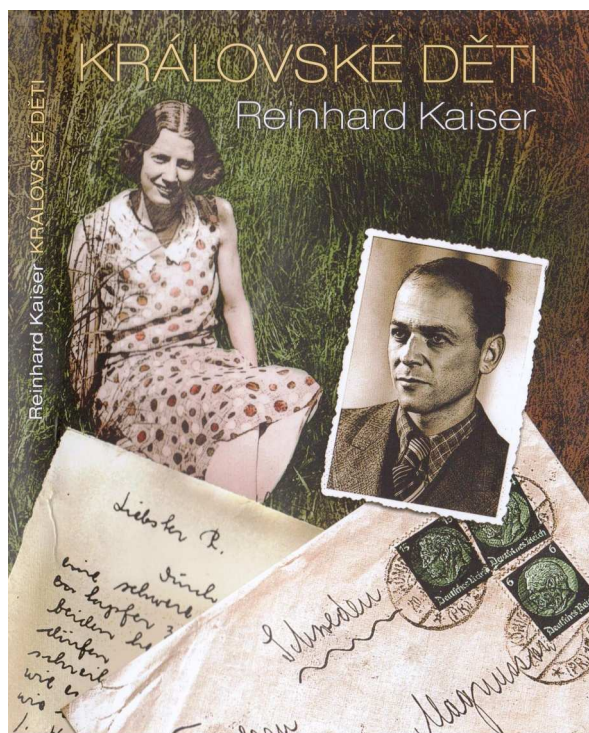
Jedná se o skutečný příběh, který německý autor Reinhard Kaiser napsal, aniž to měl původně v úmyslu. V jedno nedělní dopoledne se vypravil na aukci známek, jedna položka v katalogu jej zaujala a vydražil ji za mnohonásobně vyšší cenu, než byla původně stanovena. Znamky získal i s obálkami a teprve posléze zjistil, že jsou v nich dopisy. Jejich obsah ho natolik přitahoval, že několik let hledal souvislosti, které mu dovolily příběh uzavřít.

Po návratu domů jsem začala hledat nakladatele, který by v Česku knihu vydal. Mezitím jsem odjela na dovolenou do Mexika, kde jsem potkala známého, který v té době pracoval jako šéfredaktor naklada-

telství Mladá fronta. Vyprávěla jsem mu o knize, a on přislíbil, že ji může zařadit do edičního plánu a vydat. V dobré víře jsem mu knihu po návratu z dovolené přinesla. Po delší době se mě zmocnil neklid, že knihu nevrací, a začala jsem se po ní pít. Nechci vyprávět, kolik úsilí mě to stálo, abych nakonec zjistila, že pan šéfredaktor již není ve své funkci a kniha nebyla k nalezení.

Mé úsilí získat ji znovu, bylo dlouho neúspěšné. Když jsem se po čtyřech letech dočetla v časopise vídeňské židovské obce Gemeinde, že právě tento titul doporučují svým čtenářům před Chanukou jako vhodný dárek, nevěřila jsem svým očím. Okamžitě jsem volala přátelům do Vídně, aby mi ji koupili. Bylo to již čtvrté vydání a na záložce jsem si přečetla, že Raimund Kaiser za ni získal německou cenu za literaturu pro mládež. Našla jsem také nakladatele, který ji ochotně vydal. *Královské děti*, jak se kniha nazývá, přichází nyní do českých knihkupectví.

Jde o příběh lásky a náklonnosti dvou mladých lidí, kteří se setkali ve špatné době. On Němec, ona Švédka, věřili dlouho ve společnou budoucnost. Zabránil jim v tom židovský původ muže, který se stal nepřekonatelnou překážkou jejich vztahu. Dopisy jsou dokladem toho, jak nesmlouvavá byla třicátá léta minulého

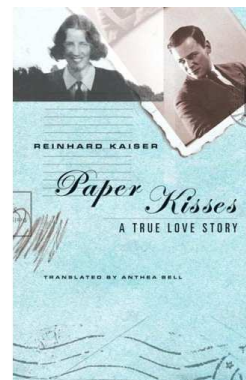
Obálka knihy v překladu Eriky Bezdíčkové

století vůči Židům. Mladý geolog Rudolf Kaufmann z východopruského Královce marně hleděl přes moře, kde za horizontem byl Stockholm, město, v němž žila jeho vyvolená Ingrid Magnussonová.

Dopisy v určitou dobu skončily a Raimund Kaiser měl příběh bez konce. Natolik se však již vžil do osudu obou protagonistů, že několik let vytrvale pátral po jeho vyústění, což se mu nakonec podařilo. Jeho úsilí bylo stejně neuvěřitelné jako příběh sám.

Knihu *Královské děti* vydalo Kartuziánské nakladatelství, Brno 2012, objednat ji lze přes internetové knihkupectví Kosmas. Vydání podpořil Nadační fond obětem holocaustu.

Erika Bezdíčková

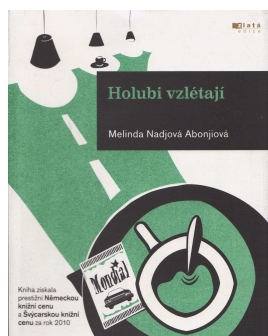
Anglický překlad

Německé vydání

Reinhard Kaiser (nar. 7. března.1950 v Viersen) je německý spisovatel a překladatel, který žije ve Frankfurtu nad Mohanem. Je synem malíře Johannese Josefa Kaisera a fotografky Ruth Kaiser. V letech 1968 - 1975 studoval germánské a románské jazyky, společenské vědy a filozofii v Berlíně, Paříži, Kolíně nad Rýnem a Frankfurtu nad Mohanem. Od roku 1974 pracoval jako redaktor a lektor v různých nakladatelstvích. První vlastní kniha mu vyšla v roce 1989 a od té doby je na volné noze. Překládá též beletrii i literaturu faktu. Je členem PEN klubu Německa a Svazu německých překladatelů literárních a vědeckých děl ve Sdružení německých spisovatelů. Od roku 2005 se Kaiser také intenzivně zabývá fotografií. Vystavoval v Offenbachu a Frankfurtu.

Obálka knihy

**Žel až po
uzávěrce ankety
Lidových novin
jsem dočetl román,
který mě šíleně
fascinoval a zaujal.**

Nejlepší překlad roku 2011 podle časopisu iLiteratura.cz

Internetový literární časopis iLiteratura.cz hodnotil literární produkci roku 2011. V kategorii „beletrie překladová“ se na prvním místě umístil román Melindy Nadjové Abonjiové *Holubi vzlétají* v překladu Lucy Topolšské, členky Židovské obce Olomouc.

Překlad Lucy Topolšské ocenily již dřívější recenze románu. Tak Alena Slezáková v MF Dnes (23. listopadu 2011, s. 10) v článku *Trpká, ale skvostná sága ličí dospívání ve stínu bomb* píše:

„Melinda Nadj Abonji (1968) získala loni za svůj autobiografický román prestižní Německou knižní cenu a obdobně ji ocenilo i Švýcarsko, kam v pěti letech odjela s rodiči z Jugoslávie (a kde dodnes žije). Na zhruba dvou stovkách stran knihy, kterou ve výborném překladu Lucy Topolšské vydalo nakladatelství JOTA, dokázala vlastně napsat ságu. Hodně trpkou ságu o tragickém půlstoletí své původní vlasti i o tristním životě emigrantů.“

8. prosince 2011 sděloval autor pořadu Českého roz-

hlasu 6 *Kritický klub Jana Rejžka* posluchačům:

„Musím jenom plakat a naříkat, že anketa Lidových novin nemá aspoň těch pět míst, že vybrat tři tituly je opravdu práce pro vraha. Žel až po uzavěrce jsem dočetl román, který mě šíleně fascinoval a zaujal, a nejde to, abych ho tam ještě dopsal. Tím, žel, jak jsem se dozvěděl přímo z místa činu z brněnského nakladatelství JOTA končí skvěle vedená Zlatá edice, která představovala především anglo-americké spisovatelky, vítězky mezinárodních literárních soutěží. V tomhle případě jsme v Evropě, autorem je jméno, které jsem neslyšel: Melinda Nadjová Abonjiová, ročník 1968, narodila se v Srbsku do maďarské rodiny, v pěti letech odešla

s rodiči do Švýcarska. Vystudovala germanistiku a historii, dnes žije v Curychu, kde působí jako hostující docentka na vysoké škole, věnuje se také hudbě, houslím a zpěvu. První román vydala v roce 2004 a teprve druhý, který nyní dostáváme v úžasném překladu Lucy Topolšské: *Holubi vzlétají*, jí zajistil jak prestižní cenu německou, tak švýcarskou knižní cenu za rok 2010. (...)

Je to kniha velice syrová, ale zároveň plná poetického jazyka a vůbec se nedivím, že sebrala tyhle významné knižní ceny. Takže doporučuji, máte-li rádi aktuální prózu, tak ji napsala a úžasně naplnila Melinda Nadjová Abonjiová a román se jmenuje: *Holubi vzlétají*.“

- th -

Virtuální rekonstrukce olomoucké synagogy

V důsledku dvou světových válek a dvou totalitních režimů došlo na území Evropy – a samozřejmě i našich zemí – k velkým ztrátám kulturních statků obecně a zvláště pak synagog. Z několika tisíc synagog se mnohde zachovalo pro paměť jen pár fotografií nebo stavebních plánů.

Moderní počítačová technika dosáhla v posledních letech takové úrovně, že lze s její pomocí na základě dostupných podkladů vypracovat mimořádně názorné trojdimenzionální zobrazení již zaniklých – neexistujících budov. Několik pracovišť na univerzitách v Německu a Rakousku již po několik let takto v počítačích vyhotovuje virtuální rekonstrukce synagog, především těch monumentálních novodobých, které se staly paličským cílem nacistů na území Říše hlavně o tzv. Křišťálové noci 9. - 10. listopadu 1938.

Na Technické univerzitě ve Vídni se již řadu let touto činností se svými studenty zabývají profesor dr. Bob Martens a dr. Herbert Peter. Výsledky své práce shrnuli v knize *Die zerstörten Synagogen Wiens. Virtuelle Stadtspaziergänge*, Wien 2009, v níž předvedli 21 virtuálních zobrazení zničených synagog. Vědecký zájem Boba Martense a Herberta Petera se pak logicky obrátil též na sousední území Moravy a Čech, kde kdysi existovaly též architektonicky velmi cenné synagogální budovy od významných tvůrců, jako byli Max Fleischer, Jakob Gartner,

Wilhelm Stiassni nebo Ludwig Förster.

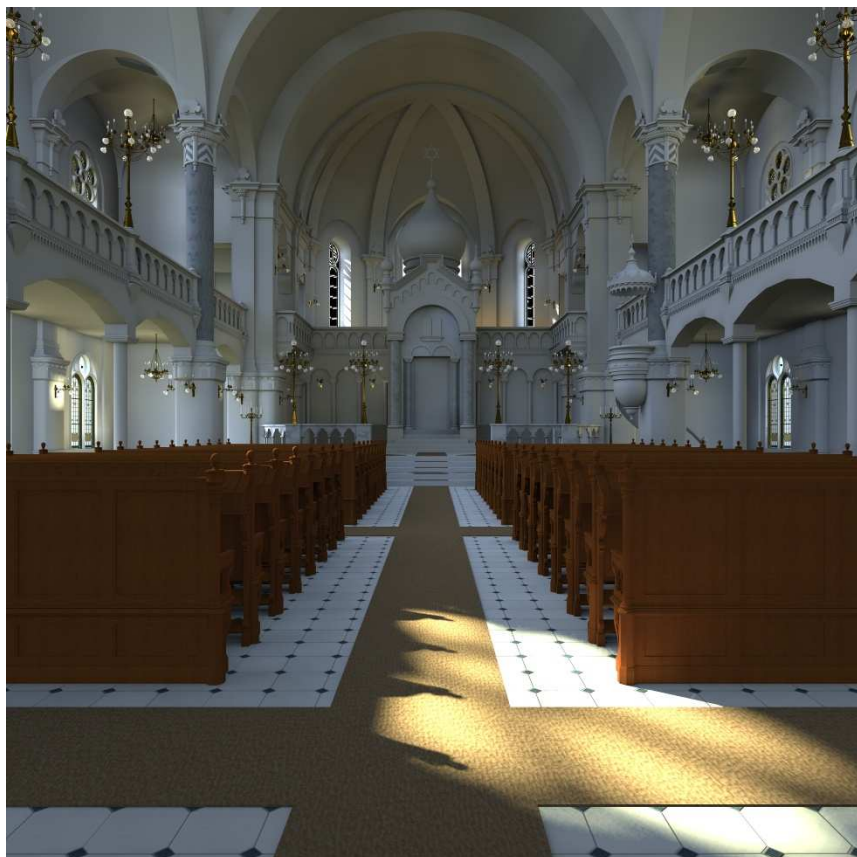
Kontakty v České republice zprostředkovává a grafické podklady synagog dodává brněnský architekt Jaroslav Klenovský. A tak spatřila virtuálně po sedmi desetiletích světlo světa též novorománská synagoga v Olomouci od architekta Jakoba Gartnera. Jak je toto zobrazení dokonalé, se můžete přesvědčit na několika fotografiích na str. 11, (kompletně je můžete vidět na webu Židovské obce Olomouc).

- vý -

Pohlednice s olomouckou synagogou

Virtuální rekonstrukce interiéru olomoucké synagogy (k textu na str. 10)

Edita Munková, 1938
Výřez z fotografie

Před synagogou

Virtuální trojrozměrná rekonstrukce olomoucké synagogy, zejména jejího interiéru, jak ji představují obrázky na str. 11, je obdivuhodná. Počítačová technika nám dává možnost nahlédnout do dnes neexistujícího prostoru z různých míst a z různých úhlů.

Mladší generace členů olomoucké židovské obce, které neměly možnost zažít v olomoucké synagoze šabatové bohoslužby a oslavy židovských svátků, mají teď možnost udělat si představu o působení architektury této stavby na její návštěvníky. Snímky nabízejí pohledy, jaké nezachytily žádné známé dobové fotografie. Je na nich vymodelováno dokonce i světlo procházející okny v různých úrovních a vytvářející tajemnou atmosféru místa.

Jedno však na těchto umělých snímcích chybí. Lidé. Dochovaly se snad v zachráněných soukromých albech či v krabicích fotografií

snímky účastníků bohoslužeb?

Ojedinělou fotografií je snímek mužů a zejména žen vycházejících v roce 1938 ze synagogy. Kdo je jeho autorem, majitelka fotografie, paní Edita Šťastná, neví. Ona sama, tehdy čtrnáctiletá Edita Munková, je na snímku v prostřední řadě druhá zleva. Do synagogy to neměla daleko, bydlela s rodiči v sousedním rabínském domě, dnes rovněž neexistujícím.

Najdou se ještě pamětníci, kteří by poznali další osoby na této unikátní fotografii?

- th -

*Ojedinělou
fotografií je
snímek mužů a
zejména žen
vycházejících
v roce 1938
ze synagogy.*

Změna kritérií Claims Conference

Claims Conference, mezinárodní organizace, zabývající se odškodněním obětí holocaustu, oznámila počátkem prosince 2011, že se jí podařilo dojednat s vládou Německé spolkové republiky změnu kritérií, podle nichž jsou přiznávány příplatky k důchodům osobám, které přežily holocaust. V příštích letech by tak mělo být vyplaceno pro tento účel téměř 650 milionů dolarů.

Nová pravidla vstupují v platnost 1. ledna 2012 a jsou důležitá pro všechny, kteří nepobírají žádné pravidelné odškodnění od Claims Conference:

1. Každý, kdo byl pro svůj židovský původ uvězněn v nacistickém ghettu po **více jak 12 měsících** či se po tuto dobu skrýval, anebo žil po falešnou identitou, může získat

měsíční příspěvek k důchodu ve výši 260,- € , pokud žije ve státech bývalého socialistického tábora (pro ostatní země 300,- €). Dosavadní kritéria stanovovala tuto dobu na 18 měsíců.

2. **Osoby starší 75 let** získají nárok na pravidelné platby ve výši 200,- € měsíčně, pokud byly uvězněny **nejméně po dobu 3 měsíců**. V případě, že se jedná o mladší osoby, příspěvek bude přiznán po dovršení 75 let, žádost mohou podat v současnosti.

Přiznané příspěvky budou vypláceny stejně jako další pravidelné platby CC jednou za 3 měsíce.

Pro další informace prosím kontaktujte Židovskou obec Olomouc, tel. 585 223 119, e-mail: kehila@kehila-olomouc.cz

Výstava vítězných plakátů na téma *Děti za holocaustu*

Letos upozorní na Mezinárodní den památky obětí holocaustu, který připadá na 27. leden, výstava plakátů, která vzešla ze soutěže studentů designu tří zemí. Vítězné plakáty budou vystaveny v budově OSN a v 28 zemích sdružených v mezivládní organizaci ITF.

Mezinárodní soutěž o nejlepší plakát na téma: *Keeping Memory Alive – Children in the Holocaust (Zachování živé paměti – Děti za holocaustu)* je projektem Mezinárodního výboru pro vzdělávání, připomínku a výzkum holocaustu (Task force for international cooperation on Holocaust education, remembrance and research /ITF/). Partnery projektu jsou izraelský Památník mučedníků a hrdinů holocaustu Yad Vashem v Jeruzalémě, Evropský institut odkazu šoa v České republice a francouzský památník Memorial de la Shoah ve spolupráci s OSN.

Soutěže se vedle studentů grafického designu ve Francii a Izraeli zúčastnili také studenti tohoto oboru ze čtyř českých univerzit, z Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Vysokého učení technického v Brně a Západočeské univerzity v Plzni. Součástí přípravy českých studentů na soutěž byl seminář zaměřený na umění v mezních situacích, který zajistilo Židovské muzeum v Praze.

Mezinárodní porota složená jak z expertů v oboru designu, tak i ve vzdělávání o holocaustu ze všech tří zúčastněných zemí zasedala 19. května 2011 v Berlíně. Za Českou republiku byla v porotě Helga Weisssová-Hošková, akademická malířka, která se ve své

tvorbě věnuje tématu holocaustu, a Ondřej Zámeš, držitel Národní ceny za studentský design z roku 2008.

Porota vybírala z tří set předložených prací patnáct návrhů plakátů, ale pro rovnost hlasů nakonec rozhodla, že jich bude vystaveno šestnáct.

Vítězní autoři byli pozváni na speciální seminář věnovaný zkoumání holocaustu a umění do Mezinárodní školy pro studium holocaustu při muzeu Yad Vashem v Izraeli. Seminář se konal v listopadu 2011 jako součást projektu.

O kvalitě českého designu svědčí, že mezi vítězi bylo sedm soutěžících z ČR. Pořadí bylo určeno jen na prvních třech místech. Ve vítězné trojici jsou dvě české studentky, na prvním místě Veronika Nováková a na místě třetím Martina Cejpková. Dalšími českými studenty, jejichž práce budou vystaveny, jsou (v abecedním pořadí) Iva Boháčová, Peter Chmela, Isabel Hahn, Ondřej Jirásk a Petr Nehera.

Vítězné práce budou prezentovány 27. ledna 2012 u příležitosti Mezinárodního dne památky obětí holocaustu v budově Spojených národů v New Yorku a na různých místech po celém světě.

Židovská obec Olomouc jedná o vystavení vítězných plakátů na olomoucké radnici a na Centru judaistických studií při Filozofické fakultě UP.

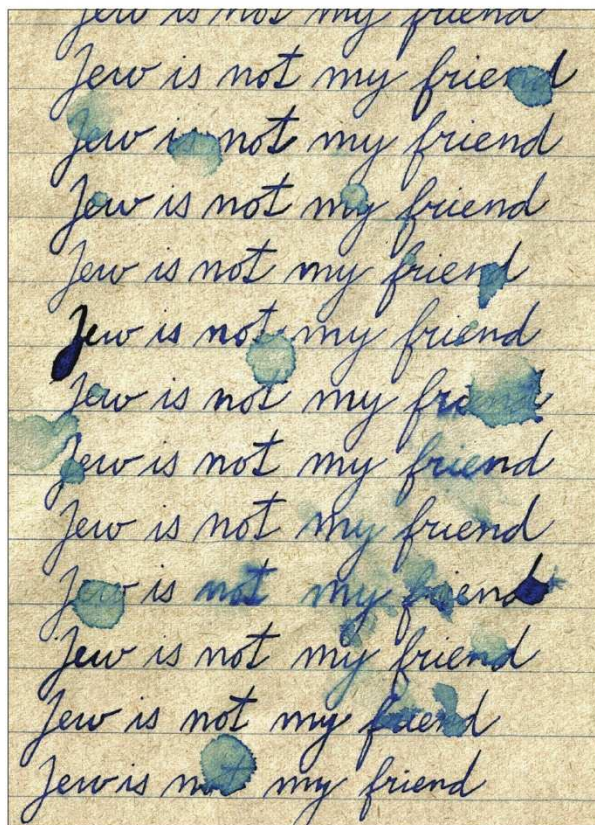
Nabídku zaslání tří sad plakátů do Olomouce dostal předseda ŽO Olomouc Petr Papoušek, když se zúčastnil zasedání ITF v Haagu ve dnech 28. listopadu - 1. prosince 2011 jako představitel Federace židovských obcí v ČR.

Z kolekce plakátů vybíráme vítěznou práci Veroniky Novákové. Její plakát úsporným způsobem vypráví srozumitelný a výmluvný příběh.

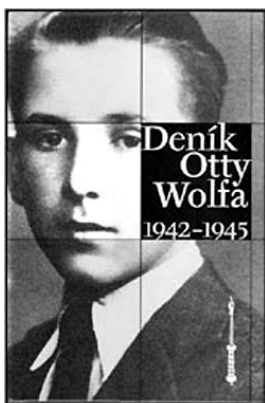
- th -

TASK FORCE FOR
INTERNATIONAL
COOPERATION ON
HOLOCAUST
EDUCATION,
REMEMBRANCE,
AND RESEARCH

**Mezi 16 vítězi
z více než 300
soutěžících je 7
z České republiky.**

Veronika Nováková Czech Republic

Deník Otty Wolfa
je v prodeji
na ŽO Olomouc za 200 Kč

**Příběh Otty Wolfa
zaujal americké
studenty natolik,
že pátrali,
zda a kde
existují Tršice.**

Alexandra Zapruder
www.jewishtucson.org

Deník Otty Wolfa a památník v Tršicích

Koncem roku 2011 vydalo nakladatelství Sefer, s. r. o., dotisk *Deníku Otty Wolfa*. Shodou okolností byl v té době dohodnut termín odhalení pomníku v lese u Tršic, kde se rodina Wolfových skrývala. Obě události tak zároveň připomenou letošní 70. výročí prvního transportu Židů z Olomouce.

Deník Otty Wolfa

V předmluvě přibližuje prof. Ludvík Václavek počátky zápisů Otty Wolfa, který byl s celou rodinou odstěhován v roce 1940 z Olomouce do Tršic:

„Židé z Olomouce a okolí začali být soustřeďováni pro deportaci v druhé polovině června 1942, a to v budově školy v dnešní Hálkově ulici na Nových Hodolanech, v blízkosti hlavního nádraží. První transport byl odtud vypraven 26. června. Wolfovi byli sice do tohoto transportu, označeného Aaf, povoláni, do Terezína však neodjeli. Jeden ze sousedů, Josef Lón, je odvezl na povoze do Olomouce; na předměstí se však od něho odloučili a vrátili se pěšky do lesa u Tršic, kde si předem vyhlédli místo pro úkryt.

Toto se událo v pondělí 22. června 1942. V tento den začínají deníkové záznamy Ottovy, které pak nepřerušovány pokračují a zachycují přesně všechny všední i mimořádné události, jež formovaly život Wolfových ve stíněnosti a strachu ...“

Tršický lesní památník

Po řadu let projíždí Českou republikou skupina amerických studentů v rámci programu Holocaust Study Tour. Olomouc je pro ně zastávkou na cestě z Terezína a Prahy do Osvětimi.

V roce 2008 kontaktovali Židovskou obec Olomouc se záměrem najít ochránce z Olomouce a Tršic, kteří přispěli k ukrytí rodiny Wolfových v době německé okupace. Seznámili se totiž s *Deníkem Otty Wolfa*, četli ho v rámci příprav na cestu po stopách holocaustu. Příběh je zaujal natolik, že pátrali, zda a kde Tršice existují. Zjistili, že leží v blízkosti Olomouce a že snad by někteří z ochránců Wolfových mohli být ještě naživu.

Ing. Miloš Dobrý vyšel v dubnu roku 2008 vstříc jejich žádosti a zorganizoval pro skupinu studentů setkání s žijícími ochránci Wolfových v Tršicích. Díky spolupráci se starostkou Leonou Stejskalovou se podařilo schůzku uskutečnit. Studenti ocenili, že mohli poznat Tršice, setkat se s jejich obyvateli a dojít až k místům úkrytu rodiny Wolfovy v lese.

Takto získaná osobní zkušenost v nich zanechala hluboký dojem a spolu s vedoucí projektu Colleen Tambuscio cítili, že je důležité, aby se příběh rodiny Wolfů a jejich ochránců zachoval pro budoucnost, stejně jako skryš v lese. Po konzultaci se starostkou a s podporu místních lidí byl iniciován projekt památníku, který má připomenout válečné události a zajistit, aby budoucí generace nezapomněly na morální odvahu některých obyvatel Tršic, kteří chránili tajemství lesní skryše židovské rodiny a skrývali je také ve svých domovech.

Po následné návštěvě Tršic v roce 2009 se studenti se svou vedoucí rozhodli, že budou hledat finanční podporu pro projekt památníku. Do roku 2010 se jim podařilo získat 3000 USD na menší pomník u lesní skryše. Bohužel se při jejich loňské návštěvě nepodařilo pomník věnovaný rodině Wolfů a jejich ochráncům odhalit, nebyl ještě vybudován, protože vypršel termín platnosti stavebního povolení.

Ted' je všechno jinak. Datum odhalení lesního pomníku je stanoveno na pondělí 2. dubna 2012. Vedle Colleen Tambuscio a jejich studentů přislíbila účast na slavnostním aktu dcera Felicitas Wolfové, provd. Garda. Přijede také autorka anglického překladu *Deníku Otty Wolfa* Alexandra Zapruder (medailon viz níže), pracovnice washingtonského muzea holocaustu - United States Holocaust Memorial Museum. Plánují v roce 2013 zahrnout příběh rodiny Wolfů do výstavy *Collaboration and Complicity*.

- th -

Alexandra Zapruder patří mezi první zaměstnance US Holocaust Memorial Museum ve Washingtonu, DC. Výsledkem její výzkumné práce byly výstavy zaměřené na malé návštěvníky muzea, později se stala zástupkyní ředitele oddělení orální historie. Od roku 1992 zkoumá deníky napsané mladými lidmi v době holocaustu. O deset let později její práce vyústila ve vydání publikace *Salvaged Pages: Young Writers' Diaries of the Holocaust (Zachráněné stránky: Deníky mladých autorů z doby holocaustu)*, která získal cenu National Jewish Book Award v kategorii knih o holocaustu. Jako hostující kurátor připravila Alexandra Zapruder také výstavu originálů těchto deníků nazvanou *Private Writings, Public Records (Soukromé zápisy, veřejné záznamy)*, která byla k vidění v Muzeu holocaustu v Houstonu na přelomu let 2001-2002. Napsala scénář a koprodukovala dokumentární film *I'm still here (Ještě jsem tady)* určený mladému publiku. Film získal v roce 2005 od Národní nadace pro židovskou kulturu cenu Jewish Image Award for Best Television Special. V témž roce napsala pro US Holocaust Memorial Museum knihu *Nazi Ideology and The Holocaust (Nacistická ideologie a holocaust)*, která se šíří mezi učiteli po celých Spojených státech. V současné době vychovává dvě děti a pracuje jako nezávislá spisovatelka a editorka.

Chvilka bezradnosti velkého státníka

S Václavem Havlem jsem se setkal jen několikrát, zato šlo vždy o velmi intenzivní a spíše neformální chvíle. Z takových mívám většinou obavy, protože člověk přichází nezřídkou o iluze, které si o veřejně známých lidech dělá. Ale právě setkání s bývalým prezidentem patří k těm, kdy se má očekávání naplnila, ba je i předčila. V tom nejlepším slova smyslu.

Za všechny si dovolím vzpomínku na jedno říjnové ráno roku 2006. Snídaně v nejménované restauraci na Kampě, při níž se mají poprvé osobně setkat Václav Havel a Suzanne Vega. Písníčkářka se na setkání připravuje již týdny dopředu, v každé volné chvíli si čte v Havlových esejích a často si v nich podtrhává. Místy působí jako pilná studentka filozofie těsně před zkouškou.

Sehrávám zde roli prostředníka. Představuji je navzájem. Václava Havla doprovází komorní svita jeho spolupracovníků. Doprovod Suzanne Vega tvoří její čeští kamarádi. Nejmladší z účastníků je můj jedenáctiletý syn Šimon. Usedáme všichni ke stolu. Logicky proti sobě sedí oba hlavní aktéři. Já sedím vedle Suzanne Vega a občas vypomáhám s tlumočením v místech, kde si pan prezident není moc jistý. Vedle mě sedí Šimon. Všichni poslouchají rozbíhající se rozhovor. Suzanne se ptá, Václav Havel vysvětluje základní věci, které jsou nám všem ostatním jasné: společensko-politickou roli Charty 77 a její vliv na pád komunistického režimu. Uběhne asi patnáct minut. Šimon se ke mně naklání a šeptá mi do ucha: „Tati, mě to tady nebaví, můžu jít na průlezký?“ „Jasně,“ říkám, „běž.“ Hřiště je součástí restaurace, bude na očích. Odbíhá, aniž by tomu kdokoli z přítomných věnoval větší pozornost. Rozhovor se ponořuje do hlubších a složitějších vrstev. Havel i Vega jsou plně zabráněni do vášnivé konverzace, všichni ostatní napjatě poslouchají. Když už se ze snídaně stává opravdový seminář politologie a filozofie, rozrazí se znenadání dveře. V nich stojí vyděšený číšník, který drží za ruku mého syna, zakrvaveného a oněmělého Šimona. Najednou je absolutní ticho. Pozornost všech se od důležitých témat přesune na jedenáctiletého kluka, z něhož stříká na všechny strany krev. Kluk, který nebrečí, jen v šoku zírá na nás všechny a na své zakrvavené šaty. Vypadá to strašlivě a ve mně by se krve nedořezal. Nestačím nic říct, jen se zmůžu na to, že si stoupnu a odstrčím židli, na které sedím. A v tom promluví Václav Havel. Pomalu a trochu bezradně: „Nemělo by se tomu dítěti pomoci?“ Tak u stolu vedle mě

Suzanne Vega se ptá, Václav Havel vysvětluje

sedí světově respektovaný státník a spisovatel, který se během okamžiku mění v zosobnění bezelstnosti a chvilkové bezradnosti. Sofistikovaný státník a bezradný člověk ve chvílích nečekaných privátních mikroudálostí.

Jen tak pro úplnost: nebylo to nic vážného, jen rozražená brada, na níž má syn do teď neznatelnou jizvu, která je připomínkou začátku krátkého, ale intenzivního přátelství mezi Václavem Havlem a Suzanne Vega.

A ještě na závěr: Jedna z prvních věcí, která se mi vybavila poté, co jsem se o úmrtí Václava Havla dozvěděl, byla tato: Ve Švandově divadle probíhá generálka jeho Žebrácké opery. Končí první půlka a nastává pauza. Havel, který se generálky účastní, přichází do kavárny. Na mě padne „povinnost“ dělat mu po dobu pauzy společnost, protože v herecké šatně probíhají připomínky a nikdo jiný není zrovna po ruce. Když vidí, že na stole přede mnou leží krabička cigaret, říká: „Klidně si zapalte.“ „Opravdu vám to nevadí?“ říkám. „Nevadí, klidně kuřte. Kdybych znal přesné datum své smrti, tak aspoň půl roku předtím zase začnu.“ Rychlá návštěva u Dalajlamy v Praze naznačila, že Václav Havel svou blížící se smrt tušil. A třeba si předtím opravdu zapálil. Moc bych mu to přál.

David Hrbek (foto: archiv D. H.)

„Nemělo by se tomu dítěti pomoci?“

Vlevo: Jan Rejžek, Šimon Hrbek, David Hrbek, Suzanne Vega
Vpravo: Radůza, Daniel Hrbek, Bill Finney, Václav Havel

ŽIDOVSKÁ OBEC
OLOMOUC

Židovská obec Olomouc
Komenského 7
772 00 Olomouc

Telefon: (+420) 585 223 119
Fax: (+420) 585 223 119
E-mail: kehila@kehila-olomouc.cz

Další informace
<http://kehila-olomouc.cz>

Pozvánka

Město Hranice
ve spolupráci
s Nemocnicí Hranice a.s.
Vás zvou na vernisáž
výstavy fotografií

**Jindřich
Buxbaum**
HRANICKÁ
NEMOCNICE

Středa 18. ledna 2012
v 17 hodin

Galerie severní křídlo zámku
Pernštejské náměstí 1, Hranice
Výstavu uvede Jindřich Štreit

18. 1. - 24. 2. 2012

Výstava je přístupná v provozní době Městského úřadu v Hranicích.
Výstava se koná za podpory Židovské obce Olomouc.

Město Hranice
ve spolupráci s Nemocnicí Hranice a.s.
Vás zvou na vernisáž výstavy fotografií

**Jindřich
Buxbaum**
HRANICKÁ
NEMOCNICE

Středa 18. ledna 2012 v 17 hodin
Galerie severní křídlo zámku
Pernštejské náměstí 1, Hranice

Výstavu uvede Jindřich Štreit

18. 1. - 24. 2. 2012

Výstava je přístupná v provozní době Městského úřadu v Hranicích.
Výstava se koná za podpory Židovské obce Olomouc.

Slovo předsedy ŽO Olomouc

Vážené členky, vážení členové,

přeji Vám dobrý a klidný vstup do nového občanského roku, v kterém budeme volit představenstvo ŽO a zástupce obce do FŽO. Závěr toho minulého byl ve znamení odchodu prezidenta Václava Havla, jehož úsilí o demokracii a svobodu umožnilo i rozvoj života židovských obcí v ČR. Dovolte, abych ocitoval Jiřího Daníčka, předsedu Federace židovských obcí v ČR, k jehož slovům se připojuji:

„Se zármutkem jsme přijali zprávu o úmrtí pana Václava Havla. Respektovali jsme ho jako státníka zaslouženě dobré pověsti, vážili jsme si ho jako spisovatele světového jména a měli jsme ho rádi jako přítele, který měl porozumění pro lidské starosti i radosti. Židovská pospolitost v České republice mu děkuje za všechno, co pro občany této země vykonal, a bude vděčně vzpomínat na jeho zásadní podíl na dobrých vztazích mezi Českou republikou a Státem Izrael.“

Památka spravedlivého ať je nám k požehnání.“
Petr Papoušek, předseda

A na závěr – program a jídelníček na leden

Pondělí 2. ledna od 17 hodin
Dámský klub

Oběd (česneková polévka, zapékané brambory s kuřecím masem, okurek)
Odpolední vyučování vede Luboš Smělý

Pátek 6. ledna od 15.45 hodin
Šabatová bohoslužba

Večeře (dršťková polévka z hlívy ústříčné, pečené kuře nadívané, dušená rýže, zeleninový salát)

Pondělí 30. ledna od 17 hodin
Dámský klub

(K obědům a večerím se podává barches, víno, káva nebo čaj a moučník)

Sobota 7. ledna od 9 hodin

Šachrit (ranní modlitba)

Oběd (kmínová polévka s vejcem, drůbeží plátek, brambor)

Odpolední vyučování vede Luboš Smělý

Pátek 20. ledna od 16 hodin

Šabatová bohoslužba

Večeře (pórková polévka, smažený řízek, bramborový salát s majonézou)

Sobota 21. ledna od 9 hodin

Šachrit (ranní modlitba)

Toto číslo vychází 1. ledna 2012

Vydává: Židovská obec Olomouc
Interní časopis pro potřeby členů Židovské obce Olomouc

Redaktor: Tomáš Hrbek, chajejnu@kehila-olomouc.cz
Korektury: D. Hrbková, L. Topol'ská. Uzávěrka 2. čísla 4. ročníku 20. ledna 2012